

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№2(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 784 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalar tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Kasbiy mahorat va tajribalarni rivojlantirishning mazmuni, shakl va usullari	22
<i>Yo'ldasheva Feruzaxon Shavkatbekovna</i>	
O'zbek tili darslarida 5E modelini qo'llash orqali ta'lim sifatini oshirish: Chimboy tumani 36-sonli ixtisoslashtirilgan maktab misolida	26
<i>Kojamuratova Ulbosin Punkitbaevna</i>	
Shaxs ijtimoiy faolligi: tushuncha va tahlil.....	29
<i>Baxriyeva Nargiza Axmadovna</i>	
Fiziognomika va psixologik yondashuvlar asosida portret qalamtasviri ta'limini takomillashtirish.....	33
<i>Babadjanov Axmadjan Xudayberdiyevich</i>	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini pedagogik texnologiyalar asosida rivojlantirish	37
<i>Nusharov Bobir Bolbekovich</i>	
Личностные характеристики как ассимиляция системы отношений младших школьников и предмет воспитательного воздействия учителя	41
<i>Олимова Азиза Кахрамоновна</i>	
"Vitagen ta'lim texnologiyalari" asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilarda perseptiv qobiliyatni rivojlantirishga o'rgatishning didaktik imkoniyatlari	47
<i>Tursunboyeva Kamola Iloxomjon qizi</i>	
Ekologik ta'lim va tarbiya asosida talabalarda ekoturistik madaniyatni rivojlantirishning pedagogik-metodik asoslari.....	50
<i>Kamolov Baxtiyor Xasanboyevich</i>	
Individual ta'lim trayektoriyasi: maktabgacha yoshdagi bolalarda ekspressiv nutq buzilishlarining o'ziga xos xususiyatlari	54
<i>Fayziyeva Nozima Oybek qizi</i>	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida mantiqiy masalalardan foydalanish samaradorligi	59
<i>Ibragimova Nozima Ulug'bekovna, Pardayeva Hosila Qudratulla qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda tarbiyachining kreativ roli	64
<i>Botirova Lobar Kamolovna</i>	
O'quvchilarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirish.....	69
<i>Kaipova Tazagul, Kaipova Elmira</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini zamonaviy kasb-hunarlariga qiziqtirishda integrativ usullardan foydalanish	73
<i>Ergasheva Nigora Erkinovna</i>	
Proposals for the Development of Education in Teaching Musical-Historical and Theoretical Subjects	76
<i>Sobirova Gulkhayo Aktamjonovna</i>	
Raqamli ta'lim sharoitida talabalarda mediakompetentlikni rivojlantirishning nazariy asoslari.....	81
<i>Rustemov Abseit Trijan o'g'li</i>	
Hamkorlik ko'nikmalarini takomillashtirishga oid tajriba-sinov ishlarini tashkil etish mazmuni	85
<i>Baxramova O'ramol Uralovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining matn ustida ishlash orqali o'quvchilarning nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirishda nazariy asoslanish mohiyati.....	88
<i>Boxodirova Muxlisa Xoljigitovna</i>	
Zoologiya fanini o'qitish jarayonida talabalarining ilmiy-tadqiqot faolligini rivojlantirish mexanizmlari	92
<i>Dushekeeva Nasiba Rustembaevna, Arepbaev Islambek Muratbaevich</i>	
Ingliz tilini o'rganishda zamonaviy texnologiyalarning roli	96
<i>Ergasheva Mehriyona</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarining tasviriy ko'nikmalarini shakllantirishning nazariy asoslari.....	100
<i>Jummayeva Sayyora Shokir qizi</i>	

The Role of Digital Technologies and Virtual Reality in Modern English Teaching Methodologies	104
<i>Seilkhanova Rita Nurniyazovna, Kalbaeva Mexriban Elbrus qizi</i>	
Sog'lom separatsiya orqali yoshlar sog'lig'ini mustahkamlash: tibbiy-psixologik yondashuvning empirik tahlili	109
<i>Mavlyanova Surayo Sultanaliyevna</i>	
Badiiy-tarixiy meros asosida pedagog shaxsini tarbiyalash: nazariya va amaliyot uyg'unligi	112
<i>Qodirova Mavluda Maxodir qizi</i>	
Gamified Programming Platforms: Analysis and Recommendations	116
<i>Ra'nokhon Ne'matjon kizi Rakhimova</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida giperaktiv bolalar bilan ishlashning ilmiy-nazariy asoslari	123
<i>Raimqulova Sojida Abdusaid qizi</i>	
Qandli diabet bilan og'riqan bemorlarga pedagogik yordam ko'rsatish tizimi.....	126
<i>Shermatova Yakut Sabirovna</i>	
O'smirlar o'rtasida kiberbulling	129
<i>Tashbekova Aziza Mirsuxbatovna</i>	
Uzoq muddatli davolanishga muhtoj bolalar uchun tyutorlik yordamini tashkil etish	132
<i>Tolipova Pokiza Xasan qizi, Isamuxamedova Dildora Raxmatilayevna</i>	
Zamonaviy maktablarda xavfsizlik madaniyatining roli.....	135
<i>Turdiyeva Zilola Jalilovna</i>	
Global akademik reyting va raqobat muhitida xalqaro olimpiadalarning o'rni	138
<i>Xalikova Umida Mirovna</i>	
Tarbiyachining bolalarni tasviriy faoliyatga o'rgatish jarayonidagi o'rni	143
<i>Xasanova Shaxnoza To'xtasinovna, Rahimova Umida Abdurasul qizi</i>	
Biologiya darslarida TIMSS topshiriqlarini integratsiyalash.....	148
<i>Zayniyev Suxrobjon Islombek o'g'li, Komiljonova Muslima Shuxrat qizi</i>	
О трансверсальных компетенции воспитателя дошкольного образования.....	153
<i>Садыкова Шоиста Акбаровна, Назарматова Дилшоода Умаралиевна</i>	
Talaba-yoshlarni mustaqil oilaviy hayotga tayyorlashning pedagogik-psixologik xususiyatlari	156
<i>Kushakova Gulnora Egamkulovna</i>	
Yosh oilalarda ajralishlarni bartaraf etishning pedagogik mexanizmlarini aksiologik yondashuv asosida takomillashtirish	160
<i>Normurodova Gulnora Ikromovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining innovatsion faoliyatini rivojlantirish mexanizmlari	164
<i>Mamadaliyeva Dildora Alisher qizi</i>	
Psixologik zo'ravonlikning o'smirlarda destruktiv xulq shakllanishiga ta'siri	168
<i>Jurakulova Dildora Ziyadullayevna</i>	
Maktab maslahatchilarining boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	172
<i>Kazakova Saxiba Abdurayimovna</i>	
Kichik maktab yoshi o'quvchilarida ongli intizomni tarbiyalashning samarali usullari.....	178
<i>Ziyayev Adxamjon</i>	
Lingvokulturologiyada konsept tushunchasining nazariy talqini	182
<i>Jo'rayeva Nozima Nozim qizi</i>	
Sport takomillashuvi bosqichida voleybolchilarning sakrash qobiliyatini rivojlantirish texnologiyasi	185
<i>Shaimardanov Sherbek Abdurashid o'g'li</i>	
Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarda nutq rivojlanishining pedagogik-psixologik xususiyatlari	189
<i>Teshaboyeva Feruza Raximovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasiga oilaning katta avlodi va ularning ta'siri.....	192
<i>Ashirova Sojida Baxromovna</i>	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy-metodik tayyorgarligini differensial yondashuv asosida o'qitishning tarixiy pedagogik ildizlari	196
<i>Bekmuratova Shoxida Ne'matjonovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Talabalarda yozuv kompetensiyasini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	200
<i>Jabborova Salomat Abdijalilovna</i>	
Integrativ o'qitish asosida bo'lajak logopedlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish mazmuni.....	204
<i>Maxmudova Madinaxon Sobirxonovna</i>	
6-7 yoshli bolalarda mehnatsevarlik xislatlarini shakllantirishda xalq og'zaki ijodidan foydalanish	208
<i>Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Omonxonova Muzayamxon Sarvar qizi</i>	
Bo'lajak surdopedagoglarni koxlear implantli bolalar bilan ishlashga tayyorlashda amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish texnologiyasi	213
<i>Raximova Xurshidaxon Sadikovna</i>	
Yevropa muhandislik ta'limi tajribasi asosida texnika yo'nalishlari talabalarida texnik kompetentlikni rivojlantirishning pedagogik mexanizmlari	217
<i>Xalikova Nargiza Abduvaliyevna</i>	
Tilning obrazli kuchi: perifrazalar turlari va xususiyatlari	221
<i>Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna</i>	
Inklyuziv ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan ishlashning pedagogik va psixologik xususiyatlari.....	224
<i>Zayirkulova Nozima Ilyas qizi</i>	
Mentorlik faoliyatida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish	229
<i>Zikriyayev Zokir Mamirovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mustaqil fikrlashni rivojlantirish.....	232
<i>Xadicha Muxammadiyeva Karomatovna, Sunnatullayeva Amina</i>	
Professional kompetentlik va uning shaxs psixologik xususiyatlari bilan o'zaro bog'liqligi	235
<i>Artikova Nodira Shavkat qizi</i>	
Talaba qizlarni jismoniy faolligini rivojlantirish tasnifi va ularni orgatish metodikasi.....	240
<i>Otasheva Oysanamxon Hamidulla qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda shaxslararo munosabatlar o'rtasidagi bog'liqlik	245
<i>Bekchanova Kuvanch Roximovna</i>	
Voleybolchilarni tayyorlashda differensial vositalaridan foydalanishning zarurligini, ularning o'yin amplusini hisobga olgan holda aniqlash usullari	249
<i>Kambarov Kozimjon Ibragimovich</i>	
2-toifa diabet bilan bog'liq stressga qarshi kurashish strategiyalari va psixologik holatlar	254
<i>Sadikova Umida Botirovna</i>	
Boshlang'ich ta'limda vizual va multimediyaviy texnologiyalarning pedagogik-psixologik ahamiyati	258
<i>Raximova Faridabonu Alisher qizi</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida VARK modeli asosida multimodal o'qitishni tashkil etish (OAK talablariga mos maqola).....	261
<i>Raximova Mushtariy Alisher qizi</i>	
Raqamli ta'lim muhitida veb-texnologiyalar asosidagi platformalarning dasturiy ta'minotini ishlab chiqish va optimallashtirish	264
<i>Zoxidov Jahongir Botirxonovich</i>	
Eshitishida nuqsoni bo'lgan koxlear implantli bolalar og'zaki nutqini umumta'lim jarayonida ona tili darslarida rivojlantirish metodikasi.....	272
<i>Isoqjonova Dilfuzaxon Muxtorjon qizi</i>	
Bo'lajak surdopedagoglarni mustaqil ta'lim jarayonida kasbiy malakani shakllantirishning samarali metodlari	276
<i>Teshabayeva Oygul Fazliddinovna</i>	
Yetuklik yoshidagi ayollarda hayotdan qoniqish darajasiga o'ziga ishonch va o'z-o'zini qadrlashning ta'siri	280
<i>M. R. Sultonova</i>	
Shifoxonalarda tashkil etilgan maktablarda bemor o'quvchilar bilan faoliyat olib boruvchi pedagoglarga qo'yiladigan talablar	284
<i>Umarova Saboxon Minavvarovna, Abdusattorova Gulxumor</i>	

Chet til ta'limida mustaqil ishni tashkil etish masalalariga doir	287
Erkayev Elmira Temirovich	
10–11 yoshli futbolchilarda tezkorlik sifatini rivojlantirish metodikasi.....	294
Ishmuratov Hasanboy Karimjonovich	
Jismoniy tarbiya darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining samaradorligini oshirish usullari	298
Yaqubov Arslon Maxmudovich	
Mahmudxo'ja Behbudiy faoliyati va uning o'rganilishi	301
Dinora Eshboyeva Alisher qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarda axloqiy kompetensiyalarni kasbiy faoliyatida qo'llay olish. Axloqning kelib chiqishi va asoslanish masalasini nazariy tahlil qilish	306
Shaxayev Baurjan Seytgaliyevich	
Maktabgacha ta'limda STEAM ta'lim texnologiyalarini qo'llashda raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish	310
Ahmedova Zuhraxon Mamurovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarda elementar matematik tasavvurlarni shakllantirishning dolzarbligi va zaruriyati	314
Mirzabayeva Zebo Umarovna	
Elektrolitlarda elektr toki mavzusini o'qitishda noto'g'ri tasavvurlar va ularni bartaraf etish metodikasi	317
Xoliqov Qurbonboy To'ychiyevich	
Mediata'lim asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining milliy tarbiya faoliyatini takomillashtirish .	323
Ibodullaeva Dildora Shukrulla qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limga jalb etilgan imkoniyati cheklangan bolalar bilan ishlashda montessori metodikasining uyg'unligi	327
Ismatova Shodiya Ne'matilla qizi, Xaydarova Shaxlo Narzullayevna	
XIV asr oxiri va XV asr boshlari turkiy tillar taraqqiyotini o'rganishda "Kitob ul-Bulg'at" asarining lingvistik tadqiqi	332
Tursunaliyeva Muslimabonu Abduvosit qizi	
Informatika ta'limida interfaol o'quv majmualari asosida o'yinli texnologiyalarni qo'llash orqali o'quvchilarning bilim va kompetensiyalarini rivojlantirish.....	336
Nabiyev Feruz Abdumannonovich	
STEAM loyihalari asosida maktab o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish.....	341
Choriyor Maxmatraimov Eshmamatovich	
Psixolog talabalarda tolerantlik va madaniyatlararo kompetensiyalarni shakllantirish	345
Akbaraliyeva Asilaxon Tojiddinovna	
Raqamli ta'lim muhitining pedagogik salohiyati asosida o'quvchilarning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish (texnologiya fanini o'qitish misolida).....	348
Kulboyeva Dilnoza Abdug'ofurovna	
O'zbek tili – faxrim, g'ururim	351
H. Shukurova, M.Jumanazarova	
Zamonaviy dars – pedagogik ijodkorlikning asosiy maydoni.....	355
M. Kuzibayeva	
Talabalarni ta'lim jarayonida sun'iy intellekt elementlaridan foydalanishga tayyorlash metodikasini takomillashtirish.....	358
Mastonov Jahongir Mamatqul o'g'li	
Raqamli maktabda yashil o'quv dasturi: kengaytirilgan va virtual reallik texnologiyalari bilan integratsiyaning pedagogik modeli.....	362
Maxmudov AbdIQodir Yusupovich	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida kasbiy faoliyat jarayonida pedagogik empatiyani shakllantirish pedagogik muammo sifatida.....	367
Orinbaeva Jarqinay Djuginis qizi	
Gamified Programming Platforms: Analysis and Recommendations	371
Ra'nokhon Ne'matjon kizi Rakhimova	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Bo'lajak o'qituvchilarning raqamli kompetentligini rivojlantirishda nazariya va amaliyot integratsiyasi muammolari	377
Sh. A. Xujakulov, T. B. Kadirov	
Uzoq muddat davolanayotgan bolalarning matematik savodxonligini oshirishda fanlararo bog'lanishning roli.....	383
Tursunova Dildora Ziyadullayevna, Ochilov Orazbek Qosim o'g'li	
Sayyid Burhoniddin Muhaqqiq Termiziyning "Maorif" asarida bilish etikasi va ma'naviy-axloqiy tarbiya	387
Tursunova Nilufar Samiyevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining og'zaki nutqini rivojlantirishning psixologik xususiyatlari	393
Tursunova Saida Isakovna	
Yosh avlodni tarbiyalashda hamkorlik tarbiya texnologiyasining o'rni	396
Pirliyeva Gulmira Botir qizi	
Integrativ raqamli-didaktik yondashuv asosida interfaol o'quv majmuallardan foydalanish muammolari va rivojlanish istiqbollari.....	400
Nabiyev Feruz Abdumannonovich, Mamanazarov Baxrom Jumonovich	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarni tasviriy faoliyatda bilish jarayonlarini rivojlantirish	405
Sadirova Kamola Giyozovna	
Kurash sport turining yoshlar jismoniy va ma'naviy rivojlanishidagi ahamiyati.....	409
O'razboyeva Adiba Abdug'ani qizi	
Bo'lajak oilaviy shifokorlarning kasbiy motivatsion rivojlanishini ta'minlashning pedagogik yondashuvlari.	413
Xalmuxamedov Bobir Taxirovich	
О развитии учебно-познавательной деятельности студентов	418
М. Халикова	
Психологические механизмы искажения истины в процессе социализации: нормативно-когнитивная модель и смешанное эмпирическое исследование	421
С. Ю. Нишанов	
Методы повышения речевой активности студентов в процессе обучения иностранному языку.....	425
Утешова Зернегул Хурметуллаевна	
Prenatal va erta chaqaloqlik rivojlanishi va rivojlanishning biologik asoslari	429
N. Mirbabayeva	
O'smir shaxsining rivojlanishi	433
Matyakubova Shohista Odamboy qizi	
O'zbekistonning ma'naviy va madaniy hayotida jadidlarning tutgan o'rni	435
N. M. Qodirova	
Development of Physical Qualities Through the Use of Special Physical Exercises With Student Participation.....	439
Rikhsiev Dilshod Shavkatovich	
Tabiiy fan darslarida STEAM ta'lim texnologiyasidan foydalanishning ahamiyati	442
Umaraliyeva Baxtilaxon Raxmonali qizi	
Special Physical Exercises in Coxarthrosis During the Preoperative and Postoperative Periods of Rehabilitation.....	446
Valiev Farrukh Nigmatjonovich	
Роль цифровых технологий и дидактических принципов в учебных практик.....	449
Байметов М. М.	
Uzoq muddat davolanishga muhtoj bo'lgan o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvchanlik ko'nikmalarini shakllantirish – didaktik zaruriyat sifatida	453
Xoliqulova Dilnoza Sheraliyevna	
Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida amaliy metodlar asosida kollaborativ va kommunikativ ko'nikmalarini shakllantirish	457
Farsaxonova Mastura Jalol qizi	
Maktabgacha ta'limni rivojlantirishning yangi tamoyillari	464
O'tayev Akram Yo'ldoshevich	

Chet tilda tinglab tushunishdagi muammolar va ularni bartaraf etish usullari	467
<i>Jumayeva Gulxan Amrullayevna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning verbal-kasbiy kompetensiyalarini takomillashtirishning ijtimoiy ahamiyati	471
<i>Nematova Gulsanam Abdullayevna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida "Tibbiy biologiya. Umumiy genetika" fanini o'qitishning psixologik jihatlarining amaliy ahamiyati.....	476
<i>Sharipova Farida Salimjanovna</i>	
Fransuz tili ta'limida madaniyatlararo muloqot kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik tizimi	483
<i>Muzaffarova Nodira Mardonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida takomillashtirilgan sifat menejmentini amaliyotga tatbiq etish bo'yicha tajriba-sinov ishlari.....	488
<i>Mirzayeva Shaxida Abdinabiyevna, Mamanazarova Nargiza Komildjanovna</i>	
Maktab ta'lim jarayonida interaktiv simulyatoralarni VISC-5E pedagogik modeli asosida integratsiya samaradorligini tahlil qilish (Ixtisoslashtirilgan maktablar misolida).....	492
<i>Qo'chqorov Shaxzod Begali o'g'li, Turabjanov Sadritdin Maxamatdinovich</i>	
Rinolaliyada tovushlar talaffuzining rivojlanish xususiyatlari	500
<i>Baltabayeva Durdona Erkin qizi</i>	
Intellectual mulk egalari muvaffaqiyatga erishishning psixologik omillari	504
<i>Shamshetov Jiyenbay Karamaddinovich</i>	
O'zbek xalq ertaklarida bola shaxsi ijtimoiy shakllanishiga doir pedagogik qarashlarning ifodalanishi.....	507
<i>Askarova Zuhra Shavkat qizi</i>	
Turkiy yozma yodgorliklarda soletsizm fenomeni: genezisi va funksional xususiyatlari	511
<i>D. A. Raxmatova</i>	
Bo'lajak pedagoglarni bolalar ijtimoiylashuvini boshqarishga tayyorlash metodikasi	517
<i>Toxtasunova Gulbaxor Abdurazzakovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida "Raqamli direktor" axborot-boshqaruv tizimini joriy etish va undan foydalanish mexanizmlari	521
<i>Berdalievna Gulasal Abdukunduzovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda refleksiv kompetensiyalarni rivojlantirishda o'yinning ahamiyati.....	526
<i>Xomidova Dilorom Abduraxmonovna, Xoshimova Zuxra Sulton qizi</i>	
Current Problems of Teaching Instrumental Performance in the Field of Music Pedagogy	531
<i>Mirsadullaev Mirlaziz Mirmuslimovich</i>	
Methods of Forming the Readiness of Students With Disabilities for Lessons Using an Individual Approach.....	535
<i>Kuzieva Gulnoza Makhamadaliyevna</i>	
Pedagogical Factors in Enhancing Performance Skills in a Choral Ensemble	540
<i>Akhmedov Bakhodirkhon Sayfiddinovich</i>	
Yassaviy hikmatlarini adabiy sharhlash usuli orqali o'qitish.....	545
<i>Kenjayeva Rayhona Muzaffar qizi</i>	
Yosh suzuvchilarning jismoniy tayyorgarligini takomillashtirish usullari: kinematik zanjir va integrativ yondashuv	550
<i>Yuldashova Madina Murodjon qizi</i>	
10–13 yosh suzuvchilarning tezkorlik jismoniy sifatlarini rivojlantirish usullari: sezgir davr va sportga xos yondashuv	556
<i>Ortiqova Ma'muraxon G'ulom qizi</i>	
Yosh taekvondochilarda qat'iy tartiblashtirilgan mashqlar (pumse)da tezkorlik jismoniy sifatlarini rivojlantirish usullari	563
<i>Vahobov Asadbek Akramjon o'g'li</i>	
O'zbek jang san'ati bilan shug'ullanuvchi sportchilarning tezkorlik jismoniy sifatlarini rivojlantirishda integrativ-milliy yondashuv usuli.....	570
<i>Jo'raboyeva Odinaxon Umid qizi</i>	
Maktab o'quvchilarini stol tennisi sport turiga qiziqtirish va ularning umumiy jismoniy tayyorgarligini oshirish metodikasi	576
<i>Azimova Dilnoza Raximjon qizi</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Tibbiy madaniyatning psixologik xususiyatlari 579 Asraxonova E'tibor Abdurahob qizi
	Shaxsda agressiv xulq-atvorni shakllanishi borasida xorij psixologlarining yondashuvlari 582 Xojakbarova Dildora Abdug'afforovna
	Maktabgacha katta yoshdagi bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda milliy qadriyatlardan foydalanish texnologiyalari..... 586 Sodiqova Shoista Akbarovna, Lutfullayeva Iroda Abdurahob qizi
	Til ta'limining hozirgi holati..... 590 Kushkarbekova Marjan Usenovna
	Talabalarning ijodiy rivojlanishida kreativlikning asosiy yo'nalishlari 593 Alimova Gulchehra Qobilovna
	Xorijiy tillarni o'rganishda yozma nutqning ahamiyati 596 Safarova M. A.
	Qoraqalpoq sinflarda o'zbek tili fanini o'qitishning lingvodidaktik asoslari..... 600 Venera Allashova Tanirberdievna
	Интеграция искусственного интеллекта в образование: польза или вред..... 602 Каримбаев Атабек Мерданович
	Tibbiy kimyo darslarida talabalarning klinik tafakkurini rivojlantirish usullari 606 Xolmurodova D. K., Safarova N. S.
	Intellektual avlod – sog'lom jamiyat poydevori: tibbiyot talabalarining o'quv jarayonida kommunikativ kompetentligiga ta'sir etuvchi psixologik omillar 610 Tursunbekova Nozima
	Sportning voleybol turi bo'yicha talabalar o'rtasida musobaqalar tashkil etish va o'tkazishda raqamli texnologiyalardan foydalanish 613 Roziqov Normurod Elmonovich
	Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining axborot kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari 618 Xalilayev Batirjon Taxirovich
	Inkluziv ta'lim sharoitida alohida yordamga muhtoj bolalar integratsiyasi va korreksiyasi..... 622 Olimova Nodirabegim Ibroximjon qizi, Sulaymonova Shahnoza Alisher qizi
	Sportning gandbol turi bo'yicha talabalar o'rtasida musobaqalar tashkil etish va o'tkazish texnologiyalarini takomillashtirish 626 Berdiyev Jamshid Baxriddinovich
	18–21 yoshdagi talaba futbolchilarning musobaqa faoliyati jarayonida hujum harakatlarining miqdoriy va sifat ko'rsatkichlari 631 Djemilov Temur Rasimovich
	Boshlang'ich sinf o'quvchilarining jismoniy tarbiya darslarida harakatli o'yin vositalari orqali sog'lomlashtiruvchi mashg'ulotlar samaradorligining ahamiyati..... 636 Eshpo'latova Dilnoza Mamaniyoz qizi
	Ota-ona bilan munosabatlarning maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishiga ta'siri..... 641 Izaitullayeva Lazokat Eshimboyevna
	Yosh futbolchilarning jismoniy tayyorligini oshirishda kompleks mashg'ulot tizimining samaradorligi..... 646 Zaripova Farida Abdullayevna, Kamoliddinov Sharif Kamoliddin o'g'li
	Boshlang'ich tayyorgarlik bosqichida sport gimnastikasi mashg'ulotlarini rejalashtirishning ilmiy-uslubiy asoslari..... 650 Mirzayev Dilshod Xamidovich
	Mahalla – “jonli muzey”: 6–7 yoshli bolalarda milliy g'ururni lokal identifikatsiya orqali kuzatish modeli..... 654 Omondavlatova Diyora Otabekovna
	Yengil dizatriyal bolalarda nutqning bo'g'in tuzilishi va uning shakllanish xususiyatlari..... 658 Pardayeva Muxlisa Furqat qizi
	Ochilmagan bo'z qalblar hazor... 662 Eshpulatova Saodat Maxmatovna

Speaking Fluency Development Based on CEFR Linguistic.....	665
<i>Abdullayeva Charos Farkhodovna</i>	
Integrating Visual-Based Activities in English Lessons for Primary School Pupils.....	670
<i>Ataullayev Fazliddin</i>	
Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning boshlang'ich ta'lim sifat va samaradorligiga ta'siri.....	674
<i>Bovanova Umida Abduvahobovna, Ashurova Dildora Baxtiyor qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv faoliyatini rivojlantirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining roli.....	679
<i>Bovanova Umida Abduvahobovna, Radjabova Gulchexra Xalbayevna</i>	
Lotin tilini o'qitishda metodlarning qo'llanilishi va uning ahamiyati.....	683
<i>Eshmurodova Shirin Oybekovna</i>	
Nutqiy kompetensiyaning integratsion o'qitishda yangi metodlari va usullari.....	686
<i>Fayzullayev Sarvar Ibrohim o'g'li</i>	
Talabalarda affliativ motivatsiyani rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari va komponentlari.....	689
<i>Omonova Nilufar Omon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ta'lim samaradorligini oshirishda gamifikatsiya elementlaridan foydalanishning o'rni.....	694
<i>Ovxunov Iqboljon Abdunabiyevich, Qodirova Sarvinoz Bahodir qizi</i>	
Tikuv texnologiyalari asosida o'quvchilarning amaliy topshiriqlar bajarish ko'nikmalarini rivojlantirish.....	698
<i>Qulmamatova Xurshida Abduxamidovna</i>	
Bo'lajak muhandislarning xorijiy til bilish ko'nikmalarini rivojlantirishda individual va differensial yondashuvlar uyg'unligi.....	702
<i>Qurbonova Nafisa Saidjonovna</i>	
Tarbiya panin oqituv arqali oqivshiflardin kreativ qabiletin rawajlandiruv.....	706
<i>Reymova Gulaim</i>	
Mirishkor toponimlarining leksik-semantik xususiyatlari.....	710
<i>Ro'ziyeva Hilola Fayzulla qizi</i>	
Taekvondochilarning jismoniy tayyorgarligini oshirish metodikasi.....	714
<i>Saydaxmadov A'zamxon Valixonovich, Qosimova Nargizaxon Rustamxon qizi</i>	
The Role of Music in Human Spiritual Development and Educational Significance.....	717
<i>Shokirkhonov Bakhtiyorxon Botirkhonovich</i>	
Boshlang'ich ta'limda tabiatga ongli munosabatni shakllantirishning nazariy metodologik asoslari.....	722
<i>Sayfetdinova Dildora Ikramitdinovna</i>	
Gematologik-onkologik kasalliklarga chalingan o'quvchilar uchun hospital maktablarida ta'lim jarayonini tashkil etish.....	726
<i>Isamuxamedova Dildora Raxmatillayevna, Qayumova Sabrina To'liqin qizi</i>	
Neologizmlar – badiiy matnda uslubiy vosita sifatida.....	730
<i>Ibragimova Shoira Normuminovna</i>	
Optimisation of Technical and Physical Potential in the Implementation of the Rotational Method of Pushing the Core.....	733
<i>Tajimbetov Anvar Tengelbayevich</i>	
Magistrlarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish – kasbiy faoliyatda o'z-o'zini shakllantirish omili sifatida.....	736
<i>Turmatov Jaloliddin Raxmatullayevich</i>	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarda informatsion-analitik kompetentlikni rivojlantirish modeli.....	743
<i>Usmonova Kamola Erkinovna</i>	
Bo'lajak chet tili o'qituvchilarining ijtimoiy lingvistik kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmlari.....	749
<i>X. A. Suyunova</i>	
Tinglab tushunish kompetensiyasini rivojlantirishda autentik materiallarning o'rni.....	752
<i>Xudoyberdiyeva Zumrat Xudayberdiyevna</i>	
Motivatsiya – inson faoliyatini harakatga keltiruvchi psixologik omil sifatida.....	756
<i>Yo'ldoshev Javlon Ablanazar o'g'li</i>	

Цифровые технологии и искусственный интеллект в обучении иностранным языкам: теоретико-методологический анализ	760
Абидова М. И., Абидова Д. М.	
Сюжетно-ролевая игра как способ психоэмоционального развития детей дошкольного возраста, находящихся на длительном лечении.....	764
Амитова Майисия Рахмателлаевна	
Эффективные приемы презентации лексики на уроках иностранного языка	767
Гилязиева Насиба Михайловна	
Речевые действия в методике формирования коммуникативной компетенции при обучении РКИ...	770
Ислямова Сония Юнусовна	
Трансформация ценностей, связанных с физической активностью, у представителей разных поколений: результаты современных исследований	779
У. Ш. Салимов	

OLIV TA'LIM MUASSASALARIDA "TIBBIY BIOLOGIYA. UMUMIY GENETIKA" FANINI O'QITISHNING PSIXOLOGIK JIHATLARINING AMALIY AHAMIYATI

Sharipova Farida Salimdjanochna

Toshkent davlat tibbiyot universiteti Termiz filiali
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

ORCID 0009-0004-5684-7857

Annotatsiya: "Tibbiy biologiya. Umumiy genetika" fani tibbiyot ta'limida klinik fikrlashni shakllantirish, irsiy kasalliklar mexanizmlarini tushuntirish, dalillarga asoslangan qaror qabul qilish hamda profilaktik yondashuvlarni rivojlantirishning tayanch ilmiy negizi hisoblanadi. Jahon miqyosida tug'ma nuqsonlar va genetik omillar bilan bog'liq holatlar sog'liqni saqlash tizimi uchun katta yuk bo'lib, taxminan 6% chaqaloqlar tug'ma buzilish bilan tug'ilishi, har yili 240 ming yangi tug'ilgan chaqaloq 28 kun ichida tug'ma buzilishlar oqibatida vafot etishi, 1 oy – 5 yosh oralig'ida esa qo'shimcha 170 ming o'lim qayd etilishi ta'kidlanadi.

Bunday sharoitda genetik savodxonlikni oshirish nafaqat mazmuniy, balki psixologik jihatdan ham to'g'ri tashkil etilgan ta'limni talab qiladi. Jumladan, o'quv motivatsiyasi, kognitiv yuklama, akademik o'z-o'ziga ishonch, stress va baholash xavotiri, refleksiv fikrlash hamda empatiya kabi omillar talabning genetika bo'yicha bilimni chuqur o'zlashtirishini belgilaydi. Mazkur maqolada fan mazmuni va o'qitish jarayonining psixologik determinantlari tizimli tahlil qilinib, o'zbek tadqiqotchilari ishlari asosida amaliy tavsiyalar beriladi.

Kalit so'zlar: tibbiy ta'lim, tibbiy biologiya, umumiy genetika, kognitiv yuklama, o'quv motivatsiyasi, akademik o'z-o'ziga ishonch, baholash xavotiri, refleksiya, klinik fikrlash, integrativ ta'lim.

Abstract: The subject "Medical Biology. General Genetics" serves as a fundamental scientific basis for the development of clinical reasoning, understanding the mechanisms of hereditary diseases, evidence-based decision-making, and the formation of preventive approaches in medical education. Congenital defects and conditions associated with genetic factors represent a significant burden on healthcare systems worldwide. Approximately 6% of newborns are born with congenital disorders; about 240,000 newborns die within 28 days of birth each year due to congenital abnormalities, and an additional 170,000 deaths are recorded between 1 month and 5 years of age.

Under such conditions, improving genetic literacy requires not only substantive but also psychologically well-organized instruction. Factors such as learning motivation, cognitive load, academic self-confidence, stress and assessment anxiety, reflective thinking, and empathy determine the depth of students' understanding of genetics. This article systematically analyzes the psychological determinants of the subject content and the teaching process and provides practical recommendations based on the works of Uzbek researchers.

Key words: medical education, medical biology, general genetics, cognitive load, learning motivation, academic self-confidence, assessment anxiety, reflection, clinical reasoning, integrative education.

Аннотация: Дисциплина “Медицинская биология. Общая генетика” является фундаментальной научной основой формирования клинического мышления, объяснения механизмов наследственных заболеваний, принятия решений на основе доказательной медицины и развития профилактических подходов в медицинском образовании. Врожденные дефекты и состояния, связанные с генетическими факторами, представляют значительную нагрузку на систему здравоохранения во всем мире: около 6% новорожденных появляются на свет с врожденными нарушениями, ежегодно 240 тысяч новорожденных умирают в течение первых 28 дней жизни по причине врожденных аномалий, а в возрасте от 1 месяца до 5 лет регистрируется еще около 170 тысяч смертей.

В таких условиях повышение генетической грамотности требует не только содержательно выстроенного, но и психологически грамотно организованного обучения. Такие факторы, как учебная мотивация, когнитивная нагрузка, академическая уверенность в себе, стресс и тревожность при оценивании, рефлексивное мышление и эмпатия, определяют глубину усвоения студентами знаний по генетике. В статье системно анализируются психологические детерминанты содержания дисциплины и образовательного процесса, а также представлены практические рекомендации, основанные на работах узбекских исследователей.

Ключевые слова: медицинское образование, медицинская биология, общая генетика, когнитивная нагрузка, учебная мотивация, академическая уверенность в себе, тревожность при оценивании, рефлексия, клиническое мышление, интегративное обучение.

KIRISH

Barchamizga ma'lumki, “Tibbiy biologiya. Umumiy genetika” fani tibbiyot oliy ta'limda bazaviy fundament hisoblanadi, u hujayra, to'qima va organizm darajasidagi biologik qonun qoidalarni inson salomatligi va kasalliklar patogenezini bilan bog'laydi, shu orqali klinik fikrlashning ilk “ilmiy tili”ni shakllantiradi. Zamonaviy tibbiyotda diagnostika va davolashning katta qismi irsiy va genomik ma'lumotlar bilan uzviy bog'lanib borayotgani uchun, bu fan nafaqat nazariy bilim beradi, balki shifokorning amaliyotda qaror qabul qilish qobiliyatini tizimli ravishda rivojlantiradi.

Tibbiyot oliy ta'limning sifat ko'rsatkichlari hozirda faqat o'quv reja va fan dasturining “nima o'qitiladi” qismigagina bog'lanmaydi, “qanday o'qitiladi” va “talaba bu jarayonda qanday psixologik holatda o'zlashtiradi” degan savollar ham natijani hal qiladi. “Tibbiy biologiya. Umumiy genetika” fani aynan shunday fanlar sirasiga kiradi: unda abstrakt biologik tushunchalar klinik holatlar bilan bog'lanadi va talaba bir vaqtning o'zida nazariya, laborator mantiq va amaliy tashxisiy fikrlashni uyg'unlashtiradi. Integratsiya kuchaygan sari talaba oldida bilimlar “bo'lak-bo'lak” emas, “yaxlit tizim” ko'rinishida qurilishi zarur bo'ladi; bu esa psixologik jihatdan kognitiv yuklarni boshqarish, diqqat va xotirani to'g'ri yo'naltirishni talab etadi. O'zbekistonda tibbiy oliy ta'limda fundamental fanlarni integral tizimda o'qitish motivlari, klinik fikrlashning erta rivojlanishi, refleksiv fikrlash va empatiya treninglari kabi yo'nalishlar muhim metodik maydonga aylangani qayd etilgan.

Fanning dolzarbligi eng avvalo aholi salomatligi ko'rsatkichlarida ko'rinadi. Jahon miqyosida chaqaloqlarning taxminan 6% qismi tug'ma nuqson/tug'ma buzilishlar bilan tug'iladi va bu yuz minglab o'lim holatlari bilan bog'liq. WHO ma'lumotlarida har yili taxminan 295 000 yangi tug'ilgan chaqaloq 4 haftalikka yetmasdan tug'ma buzilishlar va ularning asoratlari sabab vafot etishi ta'kidlanadi. Shuningdek, CDC'ning global sharhida har yili dunyo bo'yicha 3-6% chaqaloq “jiddiy” tug'ma nuqson bilan tug'ilishi va bu miqdor 8 milliondan ziyod bolani tashkil etishi qayd etilgan. Bunday raqamlar oliy ta'limda genetika va tibbiy biologiyani “bir semestrlik nazariya” sifatida emas, balki klinik fanlar bilan integratsiyada o'qitish zaruratini asoslaydi: akusherlik-ginekologiya, pediatriya, onkologiya, kardiologiya, nevrologiya, farmakologiya, epidemiologiya kabi yo'nalishlarda genetik savodxonlik amaliyotning sifatiga bevosita ta'sir qiladi.

Mazkur fanning ilmiy negizini inson genomi haqidagi fundamental tushunchalar tashkil qiladi: inson genomidan taxminan 3,2 milliard nukleotid jufti mavjud va “faqat” 20-25 ming atrofida oqsil kodlovchi genlar bo'lishi genom tuzilishi qanchalik murakkab ekanini ko'rsatadi. Shu bilan birga, ikki inson genomi o'rtasidagi farq o'rtacha 0,1% atrofida bo'lsada, ayrim nuqtali mutatsiyalar, delesiya, duplikatsiyalar, xromosom anomaliyalar yoki regulyator o'zgarishlar klinik ahamiyatga ega fenotiplar va kasalliklarga olib kelishi mumkin. Demak, “umumiy genetika”ning o'quv maqsadi - faqat Mendel qonunlarini yodlash emas; asosiy maqsad - genetik o'zgarishlarning biologik mexanizmini va ularning klinik “oqibatlar zanjiri”ni tushuntirish, test natijasi bilan fenotip o'rtasidagi bog'lanishni dalillarga tayanilgan tarzda asoslashdir. Oliy ta'limda fanni o'qitish mazmuni odatda quyidagi bloklarni qamrab oladi:

- hujayra biologiyasi va irsiy axborot oqimi;
- xromosoma nazariyasi va sitogenetika;
- molekular genetika;
- Mendel irsiyati;

- populyatsion genetika va xavfni hisoblash;
- monogen va multifaktor kasalliklar;
- onkogenetika.

Bu mazmun “klinik kompetensiya”ga aylanishi uchun esa o’qitish metodikasi o’zgarishi kerak - muammo-asosli ta’lim, klinik keyslar, laborator amaliy mashg’ulotlar va ma’lumotlar bazalari bilan ishlash markaziy o’rin tutishi lozim.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O’zbekistonda “Tibbiy biologiya. Umumiy genetika”ni o’qitish metodikasini takomillashtirish yo’nalishida konseptual va amaliy yondashuvlar shakllangan. F.S.Sharipova¹ avtoreferatida mazkur fan bo’yicha metodik takomillashtirish obyekt sifatida qo’yilib, tajriba-sinov ishlariga Toshkent tibbiyot akademiyasi, Samarqand davlat tibbiyot universiteti hamda Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali kabi bazalardan 341 nafar talaba jalb etilgani ko’rsatiladi - bu esa o’qitish samaradorligini psixologik va pedagogik mezonlar orqali baholashga imkon bergan. Ushbu yo’nalishda motivatsion-qadriyatli, kognitiv-faoliyatli va shaxsiy-refleksiv mezonlar integratsiyasi, elektron muhitda axborot almashinuvi, loyihalash faoliyati hamda interfaol dasturiy vositalar kabi didaktik yechimlar ajratib ko’rsatiladi. Bu yerda bevosita psixologik komponent - talabning o’z-o’zini boshqarishi, refleksiya va o’quv faoliyatidagi subyektiv hissi kuchayishi bilan bog’lanadi.

Tibbiy ta’limda integratsion modelning psixologik poydevori haqida A.A.Sidikov va M.T.Rasulova² monografiyasida integral ta’limning kognitiv yuklamani optimallashtirish, bilimlar bog’langanda yaxshiroq saqlanishi, multidissiplinar fikrlash va amaliy qaror qabul qilish tezligini oshirishi kabi mexanizmlar ta’kidlanadi. Bu qarashlar “Tibbiy biologiya. Umumiy genetika” fanini klinik misollar bilan boyitish, muammoli vaziyatlar va kompetensiyaga yo’naltirilgan baholash orqali talabning ichki motivatsiyasi hamda o’zini samarali his etish tajribasini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Tibbiy psixologiya yo’nalishida Z.R.Ibodullayev³ darsliklari va konseptual ishlari (tibbiyot psixologiyasini o’qitish konsepsiyasi) shifokor-bemor munosabatlari, deontologiya va stress omillari bilan ishlashga doir nazariy asoslarni shakllantirgan manbalar sifatida tilga olinadi; bu yondashuv genetika kabi “yetuk jihatdan sezgir” mavzularni o’qitishda ayniqsa dolzarbdir. Shuningdek, tibbiyotda psixologik bilimlarning o’rni va ahamiyatiga bag’ishlangan mahalliy maqolalarda klinik psixologiya bo’limlari, psixosomatika, deontologik psixologiya va psixoprofilaktika kabi komponentlar tibbiy amaliyotning ajralmas qismi ekani qayd etiladi; bu esa fanlararo integratsiyaga psixologik “ko’prik” bo’lib xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur maqola tahliliy-konseptual metodologiyaga tayangan holda ishlab chiqildi:

- 1) normativ-hujjatli tahlil (o’quv yuklamasi, modul talablari va kompetensiya yo’nalishlari),
- 2) psixologik-didaktik konstruktlar tahlili (motivatsiya, kognitiv yuklama, baholash xavotiri, refleksiya),
- 3) o’zbek tadqiqotchilari ishlari asosida integrativ model sintezi.

Fan yuklamasi va tashkil etilishiga doir misol sifatida “Tibbiy biologiya. Umumiy genetika” moduli bo’yicha jami 180 soat, auditoriya mashg’uloti 90 soat va 6 ECTS kredit keltirilgan⁴. Empirik asosni ko’rsatish uchun Sharipova F.S. ishida berilgan 341 nafar respondentli tajriba-sinov ko’lami va natijalarni matematik-statistik usullarda asoslash amaliyoti model sifatida qabul qilindi.

Tahlil va natijalar

Xalqaro tajriba genetika ta’limida “kontakt soatlari” va integratsiya darajasi turlicha ekanini ko’rsatadi. AQSh va Kanada tibbiyot maktablarida o’tkazilgan so’rov natijalarida javob berganlarning 62% qismi tibbiy genetikaga 20-40 soat ajratgani, 47% holatda fan 3-4-kurslarga ham kiritilgani, 46% maktabda alohida kurs, 54%da esa boshqa kurslarga integratsiya qilingani keltirilgan. Shu manbada qayd etilganidek, ko’p o’qitiladigan mavzular orasida onkogenetika (94,2%), multifaktor irsiyat (91,3%), Mendel kasalliklari (90,3%), klinik sito-

1 Sharipova F.S. Oliy ta’lim muassasalarida “Tibbiy biologiya. Umumiy genetika” fanini o’qitish metodikasini takomillashtirish: Pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati. Guliston, 137 b., 2024.

2 Sidikov A.A., Rasulova M.T. Tibbiyot oliy ta’lim muassasalarida fundamental fanlarni integral tizimida o’qitishning asosiy motivlari: Monografiya. Farg’ona, 96 b., 2025.

3 Ibodullayev Z.R. Tibbiyot psixologiyasi: Darslik. Toshkent, 378 b., 2008.

4 “Farmatsevt assistenti” ta’lim dasturi (50910401): “Tibbiy biologiya. Umumiy genetika” moduli bo’yicha yuklama va ECTS ko’rsatkichlari. Namuna dastur materiallari, 2025. (studylib.net)

genetika (89,3%) yuqori ulushni tashkil qilgan. Bu raqamlar oliy ta'lim uchun muhim signal beradi, genetika "birinchi kursda o'tib ketadigan" fan bo'lib qolsa, uning klinik qo'llanishiga oid ko'nikmalar yetarlicha shakllanmasligi mumkin.

Bu muammo talabalarning o'z-o'zini baholashi va ishonch ko'rsatkichlarida ham aks etadi. Masalan, Britaniyada bitirish arafasidagi talabalar orasida o'tkazilgan milliy so'rovda 19 tibbiyot maktabidan 145 talaba qatnashgan, bunda asosiy tushunchalar bo'yicha ishonch yuqori bo'lgan, ammo klinik qo'llanishda sezilarli pasayish kuzatilgan. Genomik testlar haqida "yaxshi bilimga egaman" deganlar 28% bo'lgan, variant interpretatsiyasini yetarli tushunmasligini bildirganlar 59%ni tashkil etgan. Bu statistika o'qitishda "variant talqini", "klinik test tanlash", "natijani bemorga tushuntirish" kabi amaliyotga yaqin kompetensiyalar maxsus didaktik dizayn talab qilishini ko'rsatadi.

Shu nuqtada "Tibbiy biologiya. Umumiy genetika" fanini o'qitishning metodik modeli quyidagi tamoyillarga tayanadi.

*Birinchi*dan, spiralsimon integratsiya - genetik tushunchalar birinchi kursda kiritiladi, keyin klinik fanlar bilan birga har kursda qayta ochiladi.

*Ikkinchi*dan, kompetensiyaga yo'naltirilgan ta'lim - talabada a) shajara tuzish va irsiylik tipini ajratish, b) residiv xavfini hisoblash, v) test turini tanlash (skrining/diagnostik), g) natijani talqin qilish va cheklovlarini tushuntirish, d) bioetik qarorlarni anglash ko'nikmalari baholanadi.

*Uchinchi*dan, "ma'lumotlar ekotizimi" bilan ishlash: klinik genetikada bazalar (OMIM kabi)dan foydalanish - amaliyot standarti. Masalan, OMIM'da 7 400 dan ziyod kasallik va 4 800 dan ziyod genda patogen variantlar bilan bog'liq ma'lumotlar tizimlashgani, va u kunlik o'rtacha 35 000 dan ortiq mutaxassis tomonidan ishlatilishi ta'kidlanadi. Bunday resurslarni ta'limga kiritish talabani "qidirish-solishtirish-dalil keltirish" madaniyatini shakllantiradi.

Ta'limni klinik misollar bilan boyitishning eng samarali yo'li - yuqori tarqalgan xromosom kasalliklar va ularning ko'p tarmoqli oqibatlarini keys sifatida berishdir. Masalan, Down sindromi AQShda har yili taxminan 5 700 chaqaloqda uchrashi va 1/640 tug'ilishga to'g'ri kelishi keltirilgan. Uning klinik ahamiyati faqat kariotipdagi trisomiya bilan cheklanmaydi, shuningdek, Down sindromi bo'lgan chaqaloqlarning 50-65% qismida tug'ma yurak nuqsoni kuzatilishi, eshitish pasayishi 75% gacha yetishi mumkinligi, uyqu apnoesi 50-75% orasida uchrashi kabi ko'rsatkichlar multidissiplinar nazorat zarurligini ko'rsatadi. Shuning uchun genetika darsida "diagnoz qo'yish" bilan birga, 1) qanday skrining va tasdiqlovchi testlar kerakligi, 2) oilaga ehtimoligi tushuntirish, 3) komorbid holatlarni rejali tekshirish algoritmini klinik fanlar bilan bog'lab o'qitish maqsadga muvofiq.

Zamonaviy tibbiyotda genetika ta'limi farmakogenomikasiz to'liq bo'lmaydi. Dori vositalariga javob, nojo'ya ta'sir xavfi va dozlashda genomik biomarkerlar ahamiyati ortib bormoqda. Natijalar dori yorliqlarida farmakogenomik ma'lumot mavjud bo'lgan terapevtik mahsulotlar jadvalini muntazam yangilab borishi va yorliqlarda genotipga oid dozlash yoki xavf haqida ko'rsatmalar uchrashi bu tendensiyaning regulyator darajada ham mustahkamlanayotganini ko'rsatadi. Ta'limda bu yo'nalishni oddiy "misol" sifatida emas, balki klinik farmakologiya bilan qo'shma seminarlar orqali berish talabani dalilga asoslangan qaror qabul qilishini kuchaytiradi.

Baholash tizimi ham fan mohiyatiga mos bo'lishi kerak. Faqat test savollari bilan cheklanish talabani yodlashga yo'naltiradi, shuning uchun OSKE elementlari, amaliy hisob-kitob, laborator protokolni tushunish va yozma klinik fikrlash tavsiya etiladi. Bunda yuqorida keltirilgan xalqaro so'rovlardan ko'rinadiki, aynan "variant interpretatsiyasi" va "klinik genomik testlar" bo'yicha ishonch past bo'lgani uchun, baholash ham shu kompetensiyalarni maqsadli ravishda o'lchashi lozim.

Oliy ta'lim muassasalarida "Tibbiy biologiya. Umumiy genetika" fanini o'qitish, talabalar uchun zamonaviy tibbiyot va biologiya sohalarini tushunishning poydevorini yaratadi. Ushbu fanning o'qitilishi psixologik jihatdan katta ahamiyatga ega, chunki talabalarga bilimlarni qabul qilish va ularga asoslangan amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishda psixologik omillar, xususan, motivatsiya, e'tibor, xotira va his-tuyg'ular katta rol o'ynaydi. Ushbu maqolada tibbiy biologiya va umumiy genetika fani o'qitilishining psixologik jihatlari tahlil qilinadi va uning talabalar bilimiga ta'siri, shuningdek, o'qitish jarayonida psixologik yondashuvlarning amaliy ahamiyati ko'rib chiqiladi.

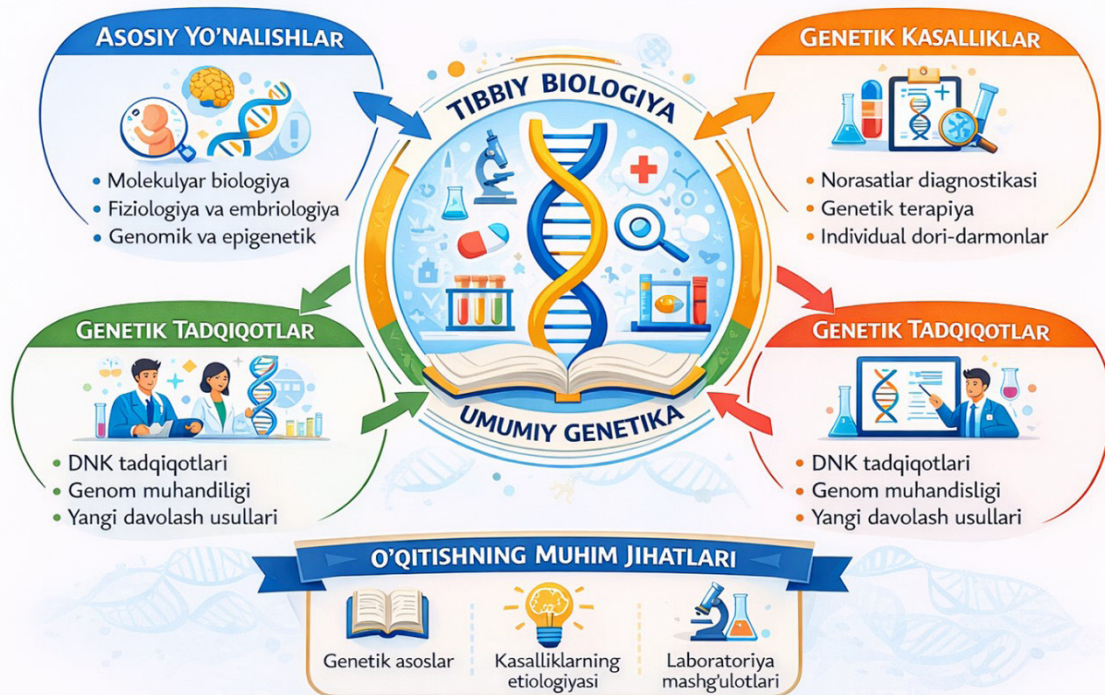
Tibbiy biologiya va umumiy genetika fani o'qitish jarayonida psixologik yondashuvlarning ahamiyati katta. O'qituvchining pedagogik texnologiyalari, o'quv materiallari va metodlarining to'g'ri tanlanishi talabani bilish faoliyatini faollashtiradi va ularning o'ziga xos psixologik xususiyatlarini inobatga olgan holda muvaffaqiyatli ta'lim olishlarini ta'minlaydi. Talabalar o'qitish jarayonida nafaqat bilim olishadi, balki ular yangi ma'lumotlarni idrok etish va ulardan foydalangan holda muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

1-rasm: Oliy ta'lim muassasalarida "Tibbiy biologiya. Umumiy genetika" fanini o'qitishning psixologik jihatlarining amaliy ahamiyati

O'quv jarayonida psixologik yondashuvlar o'quvchilarning o'quv faolligini oshiradi, ularning motivatsiyasini kuchaytiradi va genetik bilimlarni chuqurroq o'zlashtirishga yordam beradi. Genetika kabi murakkab va abstrakt fanni o'rgatishda, o'quvchilarning psixologik ehtiyojlari va kognitiv jarayonlari inobatga olinishi zarur. Psixologik aspektlarni inobatga olish, o'qitishning samaradorligini oshirishda va talabalarni fan bilan mustahkam bog'lashda muhimdir.

Motivatsiya o'quv jarayonining markaziy psixologik omili hisoblanadi. Genetika kabi fanlar, ayniqsa, talabalar uchun ba'zan qiyin va murakkab bo'lishi mumkin. Shu sababli, o'qituvchilar talabalarni fan o'rganishga qiziqtirishi va motivatsiyasini oshirishi lozim. Talabalarga o'zlashtirilgan bilimning amaliy ahamiyatini ko'rsatish, ularni real hayotda qo'llash imkoniyatlarini taqdim etish, ilmiy tadqiqotlar va ilm-fan sohasidagi yangiliklarni muhokama qilish motivatsiyani oshiradi. Motivatsiya orqali talabalar o'z bilimlarini kengaytirishga, yangi bilimlarni o'rganishga va bu bilimlarni o'z kasbiy faoliyatlarida qo'llashga tayyor bo'ladi.

2-rasm: Tibbiy biologiya. Umumiy genetika

O'qitishda motivatsiyani oshirish uchun turli psixologik metodlar, masalan, muvaffaqiyatlarni taqdirlash, maqsadga yo'naltirilgan o'qitish, interaktiv yondashuvlar va innovatsion pedagogik texnologiyalar qo'llanilishi mumkin. Bu metodlar talabalarni o'rganish jarayoniga yanada jalb qilish va bilimlarni samarali o'zlashtirishga yordam beradi.

Tibbiy biologiya va umumiy genetika kabi murakkab fanlarni o'rgatishda e'tibor va xotira muhim psixologik komponentlar hisoblanadi. Talabalar o'quv materialini samarali o'zlashtirishi uchun e'tiborlarini to'g'ri yo'naltirish va ma'lumotlarni xotirada saqlash ko'nikmalarini rivojlantirish zarur. O'qituvchilar darslarda talabalar e'tiborini markazlashtiradigan metodlarni qo'llashlari lozim. Masalan, videolar, illyustratsiyalar va amaliy mashg'ulotlar yordamida o'quv materialini yanada qiziqarli va tushunarli qilish mumkin.

Xotira jarayoni, o'z navbatida, bilimlarni uzoq muddatli saqlashga yordam beradi. O'qitishda qisqa muddatli yodlashni emas, balki ma'lumotlarni uzun muddatga eslab qolishni maqsad qilish zarur. Bunda, takrorlash, ko'rgazmali materiallar va interaktiv mashg'ulotlar yordamida talabalar o'rganganlarini yanada mustahkamlashlari mumkin.

Tibbiy biologiya va umumiy genetika fanini o'qitishda talabalar psixologik xususiyatlarini hisobga olish muhimdir. Har bir talabaning individual xususiyatlari, kognitiv qobiliyatlari, o'rganishga bo'lgan qiziqish darajasi turlicha bo'ladi. Psixologik jihatdan turli xil yondashuvlar, masalan, vizual va audial o'rganish usullarining kombinatsiyasi talabalar uchun samarali bo'lishi mumkin. Shuningdek, talabalar o'rtasida bilimni baham ko'rish va guruhli ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish, o'rganish jarayonining yanada samarali bo'lishiga olib keladi.

Tibbiy biologiya va umumiy genetika fanini o'qitishda psixologik yondashuvlar, ayniqsa, interaktiv metodlar yordamida amalga oshirilishi mumkin. Interaktiv darslar, muammoli vazifalar va laboratoriya ishlari talabalar bilan bevosita aloqada bo'lishni ta'minlaydi, bu esa ularning o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi. O'qituvchilar tomonidan psixologik jihatlarni hisobga olgan holda qo'llaniladigan didaktik materiallar, masalan, diagrammalar, grafiklar, ko'rgazmali materiallar va amaliy mashg'ulotlar, talabalar uchun murakkab bilimlarni yanada tushunarli qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Oliy ta'lim muassasalarida "Tibbiy biologiya. Umumiy genetika" fanini o'qitishda psixologik yondashuvlarning amaliy ahamiyati katta. Fan o'qitish jarayonida motivatsiya, e'tibor, xotira va talabalar psixologik xususiyatlarini hisobga olish, bilimlarni samarali o'rganishga yordam beradi. Psixologik jihatlarni inobatga olish, o'quvchilarning bilimlarini chuqurroq o'zlashtirish va amaliyotga tayyorlashda muhim rol o'ynaydi. O'qituvchilar uchun psixologik yondashuvlar nafaqat talabalar bilimini oshiradi, balki ularning kelajakda kasbiy faoliyatida muvaffaqiyatli bo'lishlarini ta'minlaydi. Demak:

Birinchidan, fan mazmunining murakkabligi "kognitiv yuklama"ni keskin oshiradi. Genetika mavzularida yangi terminlar, ko'p bosqichli sabab-oqibat zanjirlari va ehtimollik tafakkuri talabadan yuqori ishchi xotira resurslarini so'raydi. Integral o'qitish yondashuvi kognitiv yuklamani "ma'noli sxema"ga aylantirib, ortiqcha yukni kamaytiradi: talaba "quruq formula"ni emas, "kasbiy vazifa"ni yechayotganini his qiladi. Sidikov Rasulova monografiyasida integratsiya kognitiv yuklamani optimallashtirish va multidissiplinar fikrlashni shakllantirishi bevosita ko'rsatiladi.

Ikkinchidan, motivatsiya va akademik o'z-o'ziga ishonch fan natijadorligini belgilovchi yetakchi omillardan biridir. F.S.Sharipova ishida motivatsion-qadriyatli mezon alohida komponent sifatida ajratilib, elektron muhit, interfaol vositalar va loyihalash faoliyati orqali talabada tashabbuskorlikni bosqichma-bosqich rivojlantirish zarurligi ta'kidlanadi. Psixologik nuqtai nazardan bu, talabaning "men buni uddalay olaman" degan ichki ishonchini oshiradi. Ayniqsa laborator topshiriqlarda tez-tez uchraydigan xatolarni "jazolash" emas, "o'qituvchi fikr-mulohazasi" orqali to'g'rilash mexanizmi muhim.

Uchinchidan, baholash xavotiri va stressni boshqarish genetika o'qitishida alohida amaliy ahamiyatga ega. Genetik risk, tug'ma buzilishlar va irsiy kasalliklar mavzusi talabalarda emotsional rezonans uyg'otadi, bu holat noto'g'ri boshqarilsa, himoya reaksiyalari kuchayadi. Tibbiy psixologiya adabiyotlarida tibbiyot amaliyotida psixologik yondashuvning zarurligi, deontologiya va psixoprofilaktika tamoyillari qayd etiladi.

To'rtinchidan, psixologik tayyorgarlikning klinik kommunikatsiyaga chiqishi. Genetika bo'yicha bilimlar real amaliyotda bemor va oila bilan riskni tushuntirish, skrining natijasini izohlash, noaniqlikni boshqarish va hamdardlik bilan muloqot qilishga ulanadi. Bu yerda empatiya va refleksiv fikrlash muhim "yumshoq ko'nikma" sifatida namoyon bo'ladi, integral ta'lim motivlari doirasida empatiya treninglari va refleksiv fikrlash bo'limlari kiritilgani ham bejiz emas.

Beshinchidan, global standartlar bilan uyg'unlik. WFME global standartlari tibbiy ta'limni baholash va takomillashtirishda "doimiy yangilanish" va "mahalliy kontekstga moslash" tamoyillarini ilgari suradi. "Tibbiy biologiya. Umumiy genetika"ni o'qitishda ham mazmun yangilanishi bilan bir qatorda, talabning psixologik resurslarini asraydigan didaktik dizayn zarur: bosqichma-bosqich murakkablashuv, ko'rgazmalilik, simulyatsiya va virtual laboratoriyalar, shuningdek, kompetensiyaga yo'naltirilgan baholash.

Xulosa qilib aytganda, "Tibbiy biologiya. Umumiy genetika" fanini oliy ta'limda yuqori samara bilan o'qitish - tug'ma buzilishlar va irsiy kasalliklar yuki kabi global realliklar bilan asoslangan strategik vazifadir. Bu fanning professor darajasidagi o'qitilishi ma'lumotlarni, amaliyotni va huquqiy mas'uliyatni bir butun kompetensiyaga aylantirgandagina kutilgan natijaga erishadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Sharipova F.S. Oliy ta'lim muassasalarida "Tibbiy biologiya. Umumiy genetika" fanini o'qitish metodikasini takomillashtirish: Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati. Guliston, 2024. 137 b.
2. Sidikov A.A., Rasulova M.T. Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida fundamental fanlarni integral tizimida o'qitishning asosiy motivlari: Monografiya. Farg'ona, 2025. 96 b.
3. Ibodullayev Z.R. Tibbiyot psixologiyasi: Darslik. Toshkent, 2008. 378 b.
4. Ibodullayev Z.R. O'zbekistonda tibbiyot psixologiyasini o'qitish kontseptsiyasi. Patologiya jurnali, №1, 2009. 31-33,
5. Karimova V. Salomatlik psixologiyasi. Toshkent, 2005.
6. Raximov Sh.A., Daminova M.I. Tibbiyot sohasida psixologik bilimlarning o'rni va ahamiyati. Educational Research in Universal Sciences, Maxsus son 8, 2023. 100-103.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.